

Категорія справи № 826/8596/14: не визначено.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 18.11.2015. Оприлюднено: 18.11.2015.

ПОСТАНОВА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

27 жовтня 2015 року м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Кривенка В.В., суддів: Коротких О.А., Кривенди О.В., Маринченка В.Л., Панталієнка П.В., Прокопенка О.Б., Самсіна І.Л., Терлецького О.О., -

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю «Голден Деррік» (далі - Товариство) до Державної служби геології та надр України (далі - Держгеонадр), третя особа - Генеральна прокуратура України, про визнання протиправними та скасування наказів,

в с т а н о в и л а :

Товариство 17 червня 2014 року звернулося до суду із позовом, у якому просило: скасувати накази Держгеонадр від 18 березня 2014 року № 78 та № 79 (далі - наказ № 78, наказ № 79 відповідно).

На обґрунтування позовних вимог зазначило, що спірні накази відповідача про анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами та скасування наказів про надання дозволів на користування надрами порушують його інтереси та охоронювані законом права, оскільки не ґрунтуються на чинному законодавстві про надра.

Суди встановили, що відповідно до наказів Держгеонадр від 5 квітня 2012 року № 124 (далі - наказ № 124) було прийнято рішення видати Товариству спеціальні дозволи на користування надрами, зокрема, у родовищах: Майорівська площа, Північно-Федорівська площа, Південно-Зіньківська площа Полтавської області; від 4 травня 2012 року № 175 (далі - наказ № 175) - зокрема, у родовищах: Ключниківська площа Харківської області, Руновщинська площа, Ново-Диканська площа, Дружининська площа, Зуївська площа, Південно-Свистунківська площа, Боярсько-Чапаївська площа, Гулаківська площа, Давидівсько-Лелюхівська площа, Бутівсько-Миргородська площа Полтавської області; від 16 жовтня 2012 року № 511 (далі - наказ № 511) - зокрема, у родовищах: Бірюківсько-Юхнівська площа; Лютенсько-Будищанська площа, Вільшанська площа, Фльорівсько-Ювілейна площа Полтавської області.

Відповідно до наказу № 175 Товариству був виданий Спеціальний дозвіл на користування надрами від 14 травня 2012 року № 4145 строком на 20 років, який надавав позивачу право здійснювати пошук і розвідку газу сланцевих товщ у нижньокам'яновугільних відкладах, у разі відкриття родовища - дослідно-промислову розробку, геолого-економічну оцінку і затвердження запасів ДКЗ України, промислову розробку, у родовищі Ново-Диканська площа Новосанжарського району Полтавської області.

Згідно з наказом Держгеонадр від 7 лютого 2013 року № 52 Товариству були видані Спеціальний дозвіл на користування надрами від 7 лютого 2013 року № 4336 строком на 20 років, який надавав позивачу право здійснювати пошук і розвідку вуглеводнів у кам'яновугільних відкладах, у разі відкриття родовища - дослідно-промислову розробку, геолого-економічну оцінку і затвердження запасів ДКЗ України, промислову розробку, у родовищі Попаснянсько-Самарська площа Новомосковського району Дніпропетровської області та Спеціальний дозвіл на користування

надрами від 12 квітня 2013 року № 4358 строком на 20 років, який надавав позивачу право здійснювати пошук і розвідку вуглеводнів у кам'яновугільних відкладах, у разі відкриття родовища - дослідно-промислово розробку, геолого-економічну оцінку і затвердження запасів ДКЗ України, промислово розробку, у родовищі Північно-Перещепинська площа Новомосковського району Дніпропетровської області.

У зв'язку з надходженням подання Генеральної прокуратури України від 11 грудня 2013 року № 07/1/4-247 вих-13 про вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень закону, у тому числі скасування незаконно прийнятих рішень, Держгеонадр провело внутрішнє дослідження та перевірку законності прийняття наказів про надання спеціальних дозволів, за результатами яких був виданий наказ № 78, яким скасовані накази відповідача №№ 124, 175 та 511 в частині надання Товариству спеціальних дозволів на користування надрами, а також наказ № 79, яким анульовані спеціальні дозволи на користування надрами, видані, зокрема, Товариству, а саме: від 14 травня 2012 року № 4145 - щодо користування надрами у родовищі Ново-Диканська площа Новосанжарського району Полтавської області, 7 лютого 2013 року № 4336 - щодо користування надрами у родовищі Попаснянсько-Самарська площа Новомосковського району Дніпропетровської області, 12 квітня 2013 року № 4358 - щодо користування надрами у родовищі Північно-Перещепинська площа Новомосковського району Дніпропетровської області.

Окружний адміністративний суд міста Києва постановою від 6 листопада 2014 року позов Товариства задовольнив: скасував накази №№ 78, 79 в частині, що стосуються Товариства.

Київський апеляційний адміністративний суд постановою від 28 січня 2015 року рішенням суду першої інстанції скасував, позов задовольнив частково: скасував наказ № 78 в частині скасування наказу № 175. В задоволенні іншої частини позовних вимог відмовив.

Київський апеляційний адміністративний суд ухвалою від 4 лютого 2015 року виправив опіску в тексті постанови від 28 січня 2015 року, виклавши абзац четвертий резолютивної частини постанови в такій редакції: «Скасувати наказ Державної служби геології та надр України № 78 від 18 березня 2014 року «Про скасування наказів щодо надання спеціальних дозволів на користування надрами» в частині скасування пункту 3 додатка № 1 до наказу Державної служби геології та надр України № 175 від 4 травня 2012 року».

Вищий адміністративний суд України постановою від 8 липня 2015 року касаційну скаргу Товариства на постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 28 січня 2015 року задовольнив частково: постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 28 січня 2015 року змінив в частині, виклавши абзац четвертий резолютивної частини в такій редакції: «Скасувати наказ Державної служби геології та надр України № 78 від 18 березня 2014 року «Про скасування наказів щодо надання спеціальних дозволів на користування надрами» в частині скасування пункту 3 додатка № 1 до наказу Державної служби геології та надр України № 175 від 4 травня 2012 року». В іншій частині постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 28 січня 2015 року залишив без змін. Касаційну скаргу Товариства на ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 4 лютого 2015 року задовольнив: ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 4 лютого 2015 року скасував.

Суд касаційної інстанції дійшов висновку про те, що «недотриманням відповідачем 30-денного строку на усунення причин зупинення дії дозволів не призвело до безпідставного анулювання спеціальних дозволів на користування надрами від 07.02.2013 № 4336, від 14.05.2012 № 4145 та від 12.04.2013 № 4358.

Тобто, зазначене порушення саме по собі не може бути підставою для скасування наказу від 18.03.2014 № 79.

З огляду на зазначене, колегія суддів погоджує висновок апеляційного суду щодо задоволення адміністративного позову ТОВ «Голден Деррік» в частині вимог про скасування окремих положень наказу Держгеонадра від 18.03.2014 № 78, а саме - в частині скасування п. 3 додатку № 1 до наказу Держгеонадра від 04.05.2012 № 175.

При цьому, слід зазначити, що апеляційний суд зазначаючи в мотивувальній частині спірної постанови від 28 січня 2015 року про необхідність скасування п. 3 додатку № 1 до наказу Держгеонадра від 04.05.2012 № 175, в резолютивній частині помилково вказав про скасування наказу Держгеонадра № 78 від 18 березня 2014 року «Про скасування наказів щодо надання спеціальних дозволів на користування надрами» в частині скасування наказу Державної служби геології та надр України № 175 від 4 травня 2012 року».

Не погоджуючись із рішенням суду касаційної інстанції, Товариство 1 вересня 2015 року звернулося до Верховного Суду України з заявою про його перегляд з підстав, передбачених пунктами 1, 5 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України (далі - КАС), посилаючись на неоднакове застосування Вищим адміністративним судом України статті 26 Кодексу України про надра та невідповідність висновку, викладеному у постанові Верховного Суду України, щодо застосування у подібних правовідносинах статті 26 Кодексу України про надра, підпункту 9 пункту 23 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615 (далі - Порядок).

На обґрунтування заяви додано копії ухвал Вищого адміністративного суду України від 14 лютого, 10 вересня 2013 року, 13 лютого, 11 березня 2014 року, 5 лютого, 16 квітня 2015 року, постанов Верховного Суду України від 25 червня, 19 вересня 2011 року, 10 грудня 2013 року, які, на думку заявника, підтверджують неоднакове застосування касаційним судом одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах та невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції, викладеному у постанові Верховного Суду України, висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить з такого.

Відповідно до статті 26 Кодексу України про надра право користування надрами припиняється у разі: 1) якщо відпала потреба у користуванні надрами; 2) закінчення встановленого строку користування надрами; 3) припинення діяльності користувачів надр, яким їх було надано у користування; 4) користування надрами з застосуванням методів і способів, що негативно впливають на стан надр, призводять до забруднення навколишнього природного середовища або шкідливих наслідків для здоров'я населення; 5) використання надр не для тієї мети, для якої їх було надано, порушення інших вимог, передбачених спеціальним дозволом на користування ділянкою надр; 6) якщо користувач без поважних причин протягом двох років, а для нафтогазоперспективних площ та родовищ нафти та газу - 180 календарних днів не приступив до користування надрами; 7) вилучення у встановленому законодавством порядку наданої у користування ділянки надр.

Право користування надрами припиняється органом, який надав надра у користування, а у випадках, передбачених пунктами 4, 5, 6 цієї статті, у разі незгоди користувачів, - у судовому порядку. При цьому питання про припинення права користування земельною ділянкою вирішується у встановленому земельним законодавством порядку.

Аналіз наведеної норми права дає підстави вважати, що право користування надрами припиняється органом, який надав надра у користування, самостійно або у судовому порядку.

У разі відсутності спору відповідач має право у випадках, передбачених пунктами 1, 2, 3, 7 частини першої статті 26 Кодексу України про надра, самостійно припинити право користування надрами, а у випадках, передбачених пунктами 4, 5, 6 цієї статті, у разі незгоди користувачів це право припиняється у судовому порядку.

Таким чином, об'єднуючою ознакою цих випадків є неналежне використання права, зокрема, використання надр не для тієї мети, для якої їх було надано, порушення строків виконання певних робіт тощо.

Відповідно до частини третьої статті 26 зазначеного Кодексу законодавством України можуть бути передбачені й інші випадки припинення права користування надрами.

Пунктом 23 Порядку передбачено, що право користування надрами припиняється у разі невжиття надкористувачем заходів для усунення причин зупинення дії дозволу в установленій строк.

У Порядку можуть мати місце додаткові підстави для припинення користування надрами, оскільки це передбачено частиною третьою статті 26 Кодексу України про надра, але не може бути змінено правило, відповідно до якого у разі незгоди користувачів з припиненням права на користування надрами воно може припинитися лише у судовому порядку.

Верховний Суд України вже неодноразово висловлював правову позицію при розгляді справ цієї категорії. Так, у постановках від 19 вересня та 25 червня 2011 року, 10 грудня 2013 року (справи №№ 21-164a11, 21-36a11, 21-450a13 відповідно) він указував, що підзаконний нормативний акт, який встановлює додаткові підстави для припинення користування надрами, не може змінювати правило, відповідно до якого у разі незгоди користувачів з припиненням права на користування надрами за неналежне користування ними припинення такого права здійснюється у судовому порядку.

Вищий адміністративний суд України та Київський апеляційний адміністративний суд не звернули уваги на вимоги статті 26 Кодексу України про надра та практику Верховного Суду України з розгляду справ цієї категорії, внаслідок чого ухвалили помилкові рішення у цій справі.

Відповідно до підпункту «б» пункту 2 частини другої статті 243 КАС у разі неправильного застосування судом (судами) норми матеріального права, що призвело до неправильного вирішення спору, Верховний Суд України має право скасувати судові рішення (судові рішення) та залишити в силі судові рішення (судові рішення), що було помилково скасовано судом апеляційної та/або касаційної інстанції.

З огляду на це заява Товариства підлягає задоволенню, судові рішення судів апеляційної та касаційної інстанцій - скасуванню, а постанова суду першої інстанції - залишенню без змін.

Керуючись статтями 241-243 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

Заяву товариства з обмеженою відповідальністю «Голден Деррік» задовольнити.

Постанови Київського апеляційного адміністративного суду від 28 січня 2015 року та Вищого адміністративного суду України від 8 липня 2015 року скасувати.

Постанову окружного адміністративного суду міста Києва від 6 листопада 2014 року залишити без змін.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого пунктом 3 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.

Головуючий
Кривенда
Прокопенко І.Л. Самсін

В.В. Кривенко Судді:

В.Л. Маринченко П.В. Панталієнко
О.О. Терлецький

О.А. Коротких О.В.

О.Б.